

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΗΜΕΡΙΑ

«ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ :

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ»

ΘΕΜΑ : «Δυτική Μακεδονία – Συγκριτικά πλεονεκτήματα».

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : Κουκουλόπουλος Παρ., Δήμαρχος Κοζάνης

Κυριακή 13 Δεκεμβρίου 1998

ΚΟΖΑΝΗ

Δυτική Μακεδονία: Συγκριτικά πλεονεκτήματα

Του Δημάρχου Κοζάνης

Πάρι Κουκουλόπουλου

Η Δυτική Μακεδονία αποτελεί τυπικό δείγμα περιοχής όπου αποτυπώνονται έντονα το μέγεθος και η σημασία των αλλαγών που έχουν συντελεστεί στο γεωπολιτικό χάρτη της Ευρώπης και ιδιαίτερα στο νοτιοανατολικό τμήμα της.

Από μια ολότελα απομονωμένη περιοχή που πάσχιζε για την άρση της απομόνωσης της προς το εσωτερικό της χώρας (Αθήνα-Θεσ/νίκη) μετατρέπεται αντικειμενικά σε μια από τις πύλες της χώρας προς τα Βαλκάνια και την Κεντρική Ευρώπη.

Τόσο η νέα πραγματικότητα (νέος οικονομικός χώρος) όσο και οι σχεδιαζόμενοι-κατασκευάζομενοι οδικοί άξονες σηματοδοτούν το νέο ρόλο που καλείται να διαδραματίσει η περιοχή.

Σίγουρα οι εξελίξεις με μορφή χιονοστιβάδας που βιώνουμε τα τελευταία 10 χρόνια, αλλάζουν δραματικά τα δεδομένα για πολλές περιοχές του πλανήτη.

Η Δυτική Μακεδονία ανήκει αντικειμενικά στους «ευνοημένους» του νέου τοπίου. Πέραν του γενικού χαρακτήρα των αλλαγών στην περίπτωση της περιοχής πρέπει να τονισθούν δύο ιδιαίτεροι παράγοντες.

Ποιά είναι τα δεδομένα του νέου τοπίου που δικαιολογούν την πιο πάνω διαπίστωση;

1. Ήδη σημειώθηκε στην εισαγωγή η μεγάλη ανατροπή. Η γεωγραφική θέση της περιοχής που αποτελούσε κυριολεκτικά «πηγή δεινών» μοιάζει σήμερα το σοβαρότερο πλεονέκτημα της. Από τις πολλές και αυτονόητες συνέπειες της νέας πραγματικότητας αξίζει να σημειωθούν τρεις:

♦ Ο ψυχολογικός παράγοντας

♦ Η ανατροπή στα μεγέθη

♦ «Η εξαναγκασμένη ανάπτυξη» του τομέα των υπηρεσιών

2. Η Ευρώπη του 21ου αιώνα σχεδιάζεται με βάση τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα και η Δυτική Μακεδονία δεν είναι περιοχή έξω από τις επιλογές. Το αντίθετο μάλιστα.

Η παράκαμψη της Καστανιάς δεν είναι πια έργο που μας φέρνει πιο κοντά στη Θεσσαλονίκη αλλά τμήμα ενός διευρωπαϊκού δικτύου που αναμένεται να αποτελέσει κυριολεκτικά άξονα ανάπτυξης. Πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με σοβαρές μελέτες που έγιναν για τα οδικά έργα στις 4 χώρες που συνδράμει το Ταμείο Συνοχής, το δίδυμο των οδικών αξόνων ΠΑΘΕ-ΕΓΝΑΤΙΑ αναμένεται να αλλάξει ριζικά την πραγματικότητα στις περιοχές που διασχίζει.

3. Τα πιά πάνω αφορούν σίγουρα πολλές περιοχές του πλανήτη. Στην περίπτωση ωστόσο της Δυτικής Μακεδονίας πρέπει να σημειωθούν κάποιοι ιδιαίτεροι παράγοντες.

• Ο παράγοντας της Ιστορίας. Η Κοζάνη αλλά και η Σιάτιστα και η Καστοριά έχουν τη δική τους συμμετοχή στη συναρπαστική ιστορία των ελληνικών παροικιών στη Ν.Α. και Κεντρική Ευρώπη που σηματοδότησαν το «εμπορικό δαιμόνιο» της φυλής αλλά και το ακαταμάχητο του πολιτισμού (17-19ος αιώνας). Η ιστορική μνήμη λοιπόν στην περίπτωση μας λειτουργεί ή μπορεί να λειτουργήσει καταλυτικά αφού κυριολεκτικά υπάρχει η αίσθηση της επανασύνδεσης με την ιστορία και τον ομφάλιο λώρο της.

• Ο παράγοντας των τοπικών εξελίξεων.

Οι μεγάλες αλλαγές στον ευρύτερο χώρο συνοδεύτηκαν από εξίσου σημαντικές εξελίξεις στη Δυτική Μακεδονία. Μετά τον εμφύλιο και τις τραγικές του συνέπειες και στη συνέχεια την αιμοραγία της μετανάστευσης, η Δυτ. Μακεδονία ισορρόπησε κατακτώντας μια γυάλινη, όπως αποδείχτηκε, ευημερία.

Η ανάπτυξη μεγάλων κρατικών επενδύσεων στο Ν. Κοζάνης και η επικερδής δραστηριότητα στον τομέα της γούνας κράτησαν σε καλά επίπεδα την περιοχή σχεδόν 4 δεκαετίες.

Φαινόμενα όπως η ανεργία, κρίση στην αγορά κ.τ.λ. έχουν στην περιοχή ηλικία μικρότερη των 10 ετών.

Η θλιβερή πρωτιά στην ανεργία δεν είναι δυνατόν βέβαια να θεωρηθεί θετικός δείκτης, ωστόσο επιβάλλεται να μας οδηγήσει σε αφύπνιση και δράση.

Είναι προφανές ότι οι δύο παράγοντες που μνημονεύτηκαν συνοπτικά επιτείνουν την αναγκαιότητα που προκύπτει ως μονόδρομος, δηλαδή την αναζήτηση-διεκδίκηση ρόλου στη νέα πραγματικότητα.

Νέα πραγματικότητα λοιπόν, νέες προοπτικές, νέα καθήκοντα. Σίγουρα οι αντικειμενικές συνθήκες για την περιοχή μας είναι πολύ καλύτερες, αυτό ωστόσο δε σημαίνει τίποτα από μόνο του.

Αν δε θέλουμε στο μέλλον να αναλωθούμε στην προσφιλή στη χώρα μας συζήτηση περί χαμένων ευκαιριών, πρέπει να δράσουμε, γιατί ήδη έχουμε καθυστερήσει από κάθε άποψη και πρέπει να γίνουν πολλά.

Ποιές παράμετροι και αποφάσεις σηματοδοτούν το βαθμό επιτυχίας μας;

Μια απάντηση του τύπου όλα είναι σημαντικά, απλώς θα συσκοτίζε τα πράγματα και αποτελεί επικίνδυνη υπεραπλούστευση όσο κι αν φαντάζει ρεαλιστική.

Σήμερα όσο ποτέ επιβάλλεται να μιλήσουμε τη γλώσσα της αλήθειας. Αυτό σημαίνει πως οφείλουμε να 'μαστε συγκεκριμένοι.

Έτσι λοιπόν προτείνονται δέκα σημεία πολύ συγκεκριμένα που μπορούν και πρέπει να συγκεντρώσουν την προσοχή μας.

1. Η συναντίληψη. Σε μια εποχή που οι αποστάσεις από κάθε άποψη μικραίνουν, ο τοπικισμός υιοθετείται όλο και συχνότερα ως επιλογή. Από τον κανόνα αυτό δεν εξαιρείται φυσικά η Δυτ. Μακεδονία. Οι λόγοι βέβαια της εμφάνισης τοπικιστικών αντιλήψεων είναι γενικότεροι και σχετίζονται με την υποχώρηση της ιδεολογίας. Στην περίπτωση μας πάντως καλά θα κάνουμε να μη σταθούμε πολύ σ' αυτό τον αστερισμό που αποτελεί καταφύγιο για μετριότητες. Υπάρχουν λόγοι που μας υποχρεώνουν ν' αλλάξουμε.

- * Η μοίρα και η πορεία είναι κοινή για όλους τους Δυτικομακεδόνες για λόγους τόσο ιστορικούς όσο και γεωγραφικούς.
- * Τα μεγέθη δεν μας επιτρέπουν πολλές απόπειρες αλλά μας υποχρεώνουν σε κοινές δράσεις και πρωτοβουλίες.
- * Όσοι δεν πείθονται από τα αυτονόητα πρέπει τουλάχιστον να καταλάβουν ότι η αναπαραγωγή της περί Αθηνοκεντρισμού θεωρίας στα καθ' ημάς πέραν του ότι είναι αστήρικτη είναι και επικίνδυνη.

Όσοι ζήσαν από κοντά τις εμπειρίες της ΑΝΚΟ, της Ένωσης των ΤΕΔΚ Δυτ. Μακεδονίας και του φορέα ΔΙΑΔΥΜ, κατανοούν πολύ καλά τη σημασία που έχει η κατάκτηση της περίφημης περιφερειακής συνείδησης.

2. Η αναπτυξιακή κατεύθυνση. Η ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα της οικονομίας αποτελεί μονόδρομο που προκύπτει αβίαστα για μια σειρά λόγους.

- ⇒ Η επίκαιρη θέση της περιοχής για εμπορική και εμπορευματική δραστηριότητα
- ⇒ Η δεδομένη διαφορά αναπτυξιακού επιπέδου με τις γειτονικές χώρες καθιστά αναγκαία την παροχή υπηρεσιών κάθε είδους και αυτό είναι το συγκριτικό πλεονέκτημα που πρέπει να κρατήσουμε ως κόρη οφθαλμού
- ⇒ Καλό είναι να γνωρίζουμε ότι η νέα τεχνολογία μπορεί να θεωρήθηκε υπεύθυνη για την έκρηξη της ανεργίας στις μέρες μας αλλά ταυτόχρονα έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη του πολυπληθέστερου τομέα απασχόλησης.

Στις ΗΠΑ μάλιστα η ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών παράλληλα με την υψηλή εξειδίκευση «ευθύνονται» για τις θεαματικές επιδόσεις στον τομέα της ανεργίας σε αντίθεση με την Ευρώπη.

Σίγουρα οι συγκρίσεις δεν είναι ούτε απλές, ούτε εύκολες, αλλά χρήσιμο είναι να γνωρίζουμε τι συμβαίνει γύρω μας.

3. Το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ). Το ΣΠΑ που εκπονείται στα πλαίσια του 3ου Κ.Π.Σ. πρέπει ν' αποτελέσει σχέδιο τομής.

Πολύ απλά εννοούμε ότι πρέπει να είναι σχέδιο επιλογών και προτεραιοτήτων και όχι επιθυμιών και καταγραφών. Ένα πολύ καλό παράδειγμα αποτελεί ο τομέας του τουρισμού. Τέθηκε ως προτεραιότητα και πολύ ορθά στο 2ο Κ.Π.Σ. μόνο που μείναμε στη διαπίστωση.

Είναι ανάγκη να κατανοήσουμε ότι ο τουρισμός για τη Δυτική Μακεδονία απαιτεί ενιαία διαχείριση με στόχευση τον τουρισμό του 3ημέρου. Μόνη της καμιά περιοχή δεν μπορεί να «πουλήσει τουριστικό προϊόν», όλοι μαζί μπορούμε να προωθήσουμε κάτι πολύ ενδιαφέρον.

Όπως επίσης είναι ζήτημα κοινής λογικής ότι δεν αναπτύσσονται εδώ και τώρα τέσσερα χιονοδρομικά κέντρα στην περιφέρεια μας.

4. Οι κάθετοι άξονες. Η μη ένταξη του τμήματος Λάρισα-Κοζάνη στα διευρωπαϊκά δίκτυα μειώνει από κάθε άποψη την εμβέλεια των δύο καθέτων αξόνων της περιοχής και δεν είναι βέβαια πρόβλημα της Κοζάνης αλλά της Δυτ. Μακεδονίας. Η ριζική αναβάθμιση των σταθμών της Νίκης και της Κρυσταλοπηγής θα είναι τότε μόνον γεγονός όταν αναβαθμιστεί η σύνδεση μας με τον ΠΑΘΕ.

Παράλληλα επιβάλλεται η ενεργοποίηση μας ώστε η συνέχεια των δύο καθέτων εντός της Αλβανίας και της FYROM να αποτελέσουν ομοίως τμήμα των διευρωπαϊκών δικτύων.

Οι πιο πάνω εξελίξεις αποτελούν τον κρισιμότερο παράγοντα που πρέπει να συγκεντρώσει την προσοχή και τις προσπάθειες μας.

5. Σιδηρόδρομος-Αεροδρόμια.

◇ Η αναβάθμιση των δύο αεροδρομίων Κοζάνης και Καστοριάς

◇ Η καθημερινή αεροπορική σύνδεση με την Αθήνα με ταυτόχρονη αλλαγή της ώρας πτήσης

◇ Η μελέτη και κατασκευή των τμημάτων του σιδηροδρόμου

Κοζάνης-Καλαμπάκας

Φλώρινας-Πόγραδετς

αποτελούν επιλογές εξίσου σημαντικές μ' αυτές των οδικών αξόνων.

6. Η ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα. Ο επιχειρηματικός κόσμος της περιοχής επιβάλλεται ν' αναλάβει σοβαρές πρωτοβουλίες και να υποστηριχτεί σ' αυτές. Προτεραιότητα των τοπικών φορέων είναι η δημιουργία σοβαρών υποδομών και υποστηρικτικών μηχανισμών και προτεραιότητα για την ιδιωτική πρωτοβουλία είναι η έγκαιρη συνειδητοποίηση των μεγάλων αλλαγών που έρχονται. Πολύ απλά θα σημειώναμε ότι στο σχεδιασμό τους οι επιχειρηματίες πρέπει να σκέφτονται ως πολίτες μιας περιοχής με τριπλάσιο πληθυσμό και έκταση από τη Δυτ. Μακεδονία και συγκεκριμένες ανάγκες.

7. Χωροταξικός σχεδιασμός. Είναι γνωστή η έλλειψη αυτού του απαραίτητου εργαλείου στη χώρα μας. Οι ραγδαίες εξελίξεις όπως ήδη σημειώθηκε καθιστούν επιτακτική την ύπαρξη συγκεκριμένου χωροταξικού σχεδίου όσο ποτέ άλλοτε. Είναι έξω από το πλαίσιο της εισήγησης η περαιτέρω αναφορά στο συγκεκριμένο θέμα, ωστόσο πρέπει να επισημανθεί ότι πέρα από την εγκληματική καθυστέρηση που αφορά όλη τη χώρα η Περιφέρεια μας κινδυνεύει να μείνει ουραγός με την έλλειψη συνεργασίας ανάμεσα σε μελετητές και επιβλέποντες.

8. Οι οικονομικοί πόροι. Κανένα σχέδιο δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθεί χωρίς τους απαραίτητους πόρους. Είναι κάτι παραπάνω από

βέβαιο ότι η Κυβέρνηση καλείται να μετουσιώσει σε πράξη τη στήριξη όλου του Βορειοελλαδικού χώρου ως εθνική επιλογή. Πολύ απλά το ΠΕΠ για τη Δυτ.Μακεδονία όπως και για την Ηπειρο, την Κεντρική Μακεδονία και τη Θράκη πρέπει να είναι αυξημένο.

Η αυτονόητη αυτή διαπίστωση-διεκδίκηση δεν είναι δυνατόν να μας οδηγεί σε μηδενιστικές λογικές. Η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων αποτελεί το σίγουρο δρόμο της επιτυχίας.

9.Ο τομέας του ανθρώπινου δυναμικού. Αποτελεί το μεγάλο ασθενή ή αλλιώς συγκεκριμένο συγκριτικό μειονέκτημα. Η εξειδικευμένη γνώση που απαιτούν οι σύγχρονες ανάγκες δε συναντάται ιδιαίτερα συχνά στην ελληνική περιφέρεια ούτε φυσικά και στη Δυτ.Μακεδονία. Η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των προγραμμάτων κατάρτισης είναι αναγκαία αλλά όχι ικανή συνθήκη. Η ίδρυση και λειτουργία Πανεπιστημιακών Σχολών στην Κοζάνη αποτελεί τον παράγοντα που θ'αλλάξει ριζικά την κατάσταση στον τομέα αυτό.

10.Η ποιότητα των έργων. Κλείνοντας τον κατάλογο των δέκα κρίσιμων σημείων που απαιτούν εγρήγορση και προσοχή δεν είναι δυνατόν να μη θίξουμε το ζήτημα της ποιότητας των έργων. Όχι τόσο γιατί αποτελεί ιδιαιτερότητα για τη Δυτ.Μακεδονία όσο γιατί βρισκόμαστε σε ημερίδα του ΤΕΕ. Σε άλλους χώρους ο καθένας πίσω από την ιδιότητα του μπορεί να υπερασπίζεται τα δίκαια του όχι όμως εδώ. Όλοι όσοι έχουμε την ευθύνη της διοίκησης, μελέτης, κατασκευής και επίβλεψης των έργων βρισκόμαστε εδώ. Και το ζήτημα δε σηκώνει ωραιοποιήσεις. Είναι γνωστός ο θανάσιμος εναγκαλισμός ανάμεσα στα «διαπλεκόμενα» αλλά αυτό δε σημαίνει ότι είναι και αποδεκτός. Όσο και αν προσπαθούν κάποιοι να μας πείσουν ότι πρέπει να συμβιώσουμε με την κατάσταση αυτή δεν είναι δυνατόν να πειστούμε. Μια βόλτα στα έτοιμα τμήματα του ΠΑΘΕ δείχνει το μέγεθος του προβλήματος.

Συνηθίζουμε να λέμε ότι έχουμε χρέος στα παιδιά μας και στο μέλλον αυτού του τόπου να πράξουμε ό,τι καλύτερο. Στη Δυτ.Μακεδονία όπως σημειώσαμε στην αρχή το χρωστάμε και στον άνεργο του σήμερα αλλά και στην ιστορία μας.